

MI HOL LESZ?

A kulturális intézmények elhelyezése

a budavári Palotában

Amikor a budavári Palota kárait a felszabadulás után először számba vették, megdöbbentő volt a kép: a kupola beomlott, majdnem minden helyiség kiégett, valamennyi épületrész és a Palota egész környéke súlyosan megsérült. Az újjáépítést azonban a lakások, a gyárak, a kórházak és az iskolák rendbehelyezése kellett megkezdeni, a Palota helyreállításáról egy ideig le kellett mondani, bár sok építész foglalkozott ennek gondolatával és sok — köztük nem egy fantasztikus — terv született.

Amikor a legszükségesebb helyreállítások elkészültek, megkezdődött a Palotában is a romok eltakarítása és gondoskodtak az állag megőrzéséről. A Palota újjáépítésével hivatalosan csak 1958-ban kezdtek foglalkozni. Azóta rengeteg kisebb-nagyobb cikk jelent meg a sajtóban, de ezekből a „hírlapi téglából” a közönség nem tudta összerakni a teljes képet: mi is lesz tulajdonképpen az újjáépített Palotában? Megkérdeztük a két legilletékesebbet, Hidasi Lajost, a Palota főépítészét és Havassy Pál építész-mérnököt, a Palotában elhelyezendő legjelentősebb intézmény, a nemzeti könyvtár szerepét betöltő Országos Széchényi Könyvtár új otthonának tervezőjét, mondják el, milyen is lesz a Palota az újjáépítés után. Ez a cikk tájékoztatójuk alapján készült.

pedig kilátás nyílik majd a pesti oldalra és a budai hegyvidékre.

A Palota keleti, tehát Pest felé néző homlokzatainak újjáépítését 1963 végére nagyrészt már be is fejezik. A többi munka, főleg a belső terek kiképzése a már fent említett programnak megfelelően, folyamatosan készül.

Gyorslifttek az Oroszlános-udvarig

Az Országos Széchényi Könyvtár 1846-ban költözött jelenlegi otthonába, a Magyar Nemzeti Múzeum épületébe. Az egyre gyarapodó könyvtár már 1880-ban is helyhiánnyal küzdött, ezzel egy képviselőházi bizottság is foglalkozott Jókai Mór elnökletével. Ha a helyhiány nyolcvan esztendő előtt már probléma volt, nem is kell magyarázni, mennyire súlyos a helyzet napjainkban: férőhely hiányában a könyvtár anyagát tizenhárom helyen (!) tárolják. A magyar könyvkiadás gyors fejlődése, az élénk nemzetközi cserekapcsolatok eredményeképpen az évi könyvgyarapodás polcszükséglete jóval meghaladja az egy kilométert.

Az új nemzeti könyvtár főbejárata az Oroszlános-udvarról — Közép-Európa egyik legszebb teréről — nyílik, ide gyorslifttek repítik majd a látogatót az új budai főforgalmi útról. Az épület ötödik szintjén kap helyet a könyvtár központi igazgatása. A nagy bejárati előcsarnokból indul a széles, hófehér márványlépcső (amelyet Fadrusz János két, carrarai márványból készült Atlasz-szobra díszít), és ezen lehet feljutni a hatodik szint márványburkolatú termébe. Az innen nyí-

ló reprezentatív termek bizonyára Budapest idegenforgalmi látványosságai közé tartoznak majd.

A Corvinák különterme

Külön termet kapnak Mátyás híres Corvinái, a legértékesebb magyar könyvek. Ennek közelében helyezik el a könyvtár legújabb részét, a régi, ritka kéziratok, színház-, zene- és térképtár olvasótermeit és osztályait. A hetedik szintre kerül a központi katalógus, amelyben 20 millió katalóguscédulának biztosítanak helyet. Köré csoportosul a modern, összefüggő térrendszerű, szakosított olvasóterem. Ezekben egyszerre 400 látogató olvashat. Az olvasótermek szabad polcain közel százezer könyvet helyeznek majd el. A feldolgozó- és bibliográfiai osztályok a harmadik és negyedik szinten kapnak helyet, és közvetlen összeköttetésük lesz a könyvtár minden részével.

130 kilométer polcon hétmillió könyv

A nemzeti könyvtár hatalmas raktárigényét részben az udvarok légtérének beépítésével, részben az oldalszárnyakon és az új, vasbetonból épített tetőtérben sikerült kielégíteni. Ez nem kis feladatot, hiszen az ötvenéves fejlődést számításba véve, 130 kilométer hosszúságú vasszerkezetű polcnak (kerekén 7 millió könyvnek) kell helyet biztosítani. A raktárakat a korszerű, de takarékos könyvraktározási elvek szerint rendezik be, természetesen gondoskodnak a légkondicionálásról és a horizontális és vertikális szállítóbereendezésekről. A 30 ezer kötetes referenciakönyvtár, a kutatószobák, a tájé-

koztató szolgálat, a mikrofilmolvasó hozzájárulnak majd ahhoz, hogy mind a legmagasabb igényű kutatók, mind a művelődni és tanulni vágyó olvasók mindent megtaláljanak, amire szükségük van.

A középrész nyolcadik szintjén helyezik el a dohányzót, a büfét, a könyvklubot. Az üvegfalakkal határolt kétszintes tér középrészére kerül a 300 személyes, faburkolatú, korszerű előadóterem. A galériában kiállításokat rendeznek majd. A teraszról csodálatos látvány nyílik a szélesen elterülő budai hegyekre.

Mint már említettük, a Budapesti Történeti Múzeum (amelynek anyaga jelenleg a Szentharomság téri, volt előjárósági épületben van összezsúfolva) a Palota déli szárnyában kap helyet. Ez az épületrész az egyik legrégebbi objektum, amely különösen az alsó szinten, a pincékben őrizte meg az elmúlt századok emlékeit. A feltárt dongaboltozatos királypince különleges építészeti érdekesség. A múzeum keleti-déli vagy nyugati zárt — középkori kertekre emlékeztető — udvarából lehet majd eljutni a — nagyrészt már újjáépített — vár- és erődrendszerbe.

A Révai-lexikon a Habsburgok iránti lojalitással átitatott stílusban elmondja, hogy „1883-ban öfelsége elfogadta Ybl Miklósnak a királyi palota kibővítésére és részben újjáépítésére vonatkozó tervezetét, amely szerint a palota Krisztinavárosra néző része egy hét emelet magas, több mint 300 termet tartalmazó palotával és melléképületekkel kibővítették. A 13 és fél millió korona költséggel épült új palotarészhez öfelsége, a közmunkatanács és a főváros költségén az Attila utcából új feljártot építtetett.”

Amint a fentiekben látható, Ferenc József alaposan igénybe vette a nép pénzét, hogy magának impozáns magyarországi rezidenciát építtessen, saját pénzéből csak az Attila utcai lépcső költségeinek egyharmadát fizette. És a 13 és fél millió palotában Ferenc József csak nagy néha tartózkodott egy-két napot, mert nem szerette a magyar levegőt.

Az első világháború után Horthy vonult be a budavári Palotába, ezzel akarta alátámasztani, hogy közjogilag ő az első ember a király nélküli királyságban. És Horthy „uralkodása”, a náci Németországgal való szövetségese vezetett végül is a Palota pusztulásához.

Mind Ferenc József, mind Horthy alatt az egyszerű földi halandók ki voltak zárva a gyönyörű Palotából. A magyar nép, óriási költséggel, most újra felépíti a budavári Palotát, és azt kultúrcentrummá fejleszti. A Palota kapui, ellentétben a múlttal, szélesre tárulnak, hogy minél több ember meríthessen azokból az értékekből, amelyeket a magyar nemzet a kultúrának ebben a kis városában felhalmoz.

Hevesi Endre

